

Chvála slovenčiny

Dňa 3. 6. 2015 sa vo Výstavnej sále Vlastivedného múzea v Považskej Bystrici uskutočnilo literárno – hudobné pásmo „Chvála slovenčiny“. Pri príležitosti Roka Ľudovíta Štúra podujatie zorganizovalo Vlastivedné múzeum v Považskej Bystrici v spolupráci so Strednou priemyselnou školou a Gymnáziom v Považskej Bystrici.

V roku 2015 si pripomíname 200. výročie narodenia významnej osobnosti slovenského národa Ľudovíta Štúra (narodil sa v roku 1815 v Zay-Uhrovcí, zomrel v roku 1856 v Modre). Predstaviť jedného z kodifikátorov spisovnej slovenčiny prišla osoba v Považskej Bystrici na to najpovolanejšia – dlhoročná pedagogička na tunajšom gymnázii, angažovaná národovkyňa a predstaviteľka evanjelickej inteligencie, pani dr. Ľubica Juríčková. Slovom a spevom ju sprevádzali študenti gymnázia a podmaňujúcou hrou na husle pedagóg Mgr. Kortman.

Literárno – hudobné pásmo bolo výborne pripravené po obsahovej, formálnej i umeleckej stránke.

V úvode povedal každý z piatich študentov, držiac v ruke červenú ružu, jednu myšlienku. Po jej odznení položil kvet do vázy, položenú v blízkosti busty Ľudovíta Štúra. Po emotívnom vstupe sa ujala slova pani dr. Juríčková. Prehľadne predstavila Štúra ako významného jazykovedcu, spisovateľa, básnika, mysliteľa i politika. Prítomní študenti a hostia postupne získali plastický obraz nielen Štúrovho súkromného života, ale aj verejného.

Ľudovít Štúr sa narodil 28. októbra 1815 ako druhé dieťa rodičom Samuelovi a Anne. Ako dvanásťročný odišiel na štúdium do Rábu (dnešné mesto Győr). O dva roky pokračoval v štúdiách na evanjelickom lýceu v Bratislave. Už počas školských rokov sa stal členom Spoločnosti česko-slovenskej, vyučoval, písal si s učencami tej doby. V roku 1835 sa stal predsedom Spoločnosti česko-slovenskej. V apríli toho istého roku vystúpil spolu so študentmi a priaznivcami na hrad Devín, kde sa slávnostne zaviazali službe slovenskému národu a prijali slovanské mená. Po študentských nepokojoch bola Spoločnosť česko-slovenská zakázaná, preto v roku 1837 Štúr založil Ústav reči a literatúry československej. Vo svojich príhovoroch, korešpondencii, literárnych spisoch rozvíjal myšlienky všeslovanské (Slovania, ako jedna veľká vetva indoeurópskej rodiny národov, by mala držať spolu; sám sa afinitne prikláňal k Rusku, nazýval ho „dubiskom“ pre ostatné menšie slovanské národy). V roku 1838 študoval v nemeckom Halle jazykovedu, históriu a filozofiu. Myšlienkovito mu bolo blízke učenie filozofov Hegela (1770 - 1831) a Herdera (1744 - 1803). Po štúdiách vykonal spoznávaciu cestu do Lužíc, kde žije srbské etnikum. Štúr bol jazykovo zdatný, sám ovládal dvanásť jazykov, takže nikde v Európe nemal jazykovú bariéru. Vo februári 1843 sa vyslovil, že je nevyhnutné prijať nový spisovný jazyk, ktorý by zjednotil všetkých Slovákov. Slová sa stali skutočnosťou o pár mesiacov neskôr, keď na fare v Hlbokom spolu s J. M. Hurbanom a M. M. Hodžom kodifikovali spisovnú slovenčinu na báze stredoslovenského nárečia. Zakrátko však začali maďarské orgány Štúra prenasledovať. Koncom roka 1843 bol pozbavený učiteľskej funkcie. Začal sa však angažovať politicky. V októbri 1847 sa stal poslancom uhorského snemu za mesto Zvolen. V meruôsmych rokoch 19. storočia sa aktívne

zapájal do politického zápasu o národnú identitu. V roku 1851 zomrel jeho brat Karol, pôsobiaci ako evanjelický farár v Modre. Ostalo po ňom sedem detí, a tak sa Ľudovít presťahoval k jeho rodine do Modry. V decembri 1855 sa však nečakane zranil pri poľovačke. Na následky zranení začiatkom roka 1856 zomrel.

Štúr, hoci žil krátko, zanechal po sebe bohaté literárne dielo, z ktorého dodnes čerpajú jazykovedci, literáti, politici, historici, novinári, či učitelia rétoriky. Písal poéziu (Óda na Hronku, Dumky večerní, Spevy a piesne), cestopisy (Cesta do Lužic vykonaná z jara 1839), v staročeštine napísal spis Starý a nový vek Slovákov, v nemčine národno – obranný spis 'Sťažnosti a žaloby Slovanov v Uhorsku na protizákonné prechmaty Maďarov', o pomadžarčovaní je polemický spis 'Devätnáste storočie a maďarizmus', o potrebe spisovného jazyka je dielo 'Nárečja slovenskuo alebo potreba písania v tomto nárečí'. Jazykovedne je ladený aj spis 'Nauka reči slovenskej'. Všeslovanskou otázkou sa zaoberá vo filozoficky ladenom diele 'Slovanstvo a svet budúcnosti'. Zaoberal sa aj národopisnou tematikou – v roku 1852 vydal v Prahe spis 'O národných písních a pověstech plemen slovanských'.

Ľudovít Štúr patrí bez pochyb medzi najvýznamnejšie osobnosti slovenského národa a štátotvorného procesu. Za svojho života nebol, ako upozornila dr. Juríčková, docenený nielen ako vedec, ale ani ako národný politik. Dokladom chabej pozornosti, aká sa mu venuje, sú oneskorené preklady jeho diel, napísané často v inom jazyku (niektoré boli slovenským čitateľom sprístupnené až koncom 20. storočia). Dôkazom strácajúceho sa národno – kultúrneho povedomia je vypúšťanie učebnej látky o štúrovskom období z osnov na základných a stredných školách, slabé povedomie o štátotvornom procese u mládeže, ale aj dospelých, absencia istej dávky patriotizmu v regiónoch Slovenska. K najväčším následkom úpadku slovenskej kultúry patrí oslabovanie tradičných morálnych hodnôt. Dnes, 200 rokov od narodenia Ľudovíta Štúra sme svedkami poklesu jazykovej kultúry na všetkých úrovniach verejného života. Príkladom je bezbrehé tolerovanie vulgarizmov vo svete internetu a masmédií.

Literárno – hudobné pásmo 'Chvála slovenčiny' bolo naozajstnou oslavou nášho spisovného jazyka ako základného atribútu kultúrneho národa. Gymnazisti opäť predviedli svoje talenty, múdrosť a lásku. Akiste je to výsledkom dokonalej súhry vedomostí, citu i didaktickej zručnosti pani profesorky Juríčkovej. Jej a všetkým účinkujúcim patrí naša vďaka a uznanie.

Podujatia 'Chvála slovenčiny' sa zúčastnilo 73 študentov Strednej priemyselnej školy v Považskej Bystrici spolu s pedagogickým dozorom, riaditeľka gymnázia, zástupcovia viacerých kultúrnych inštitúcií a pozvaní hostia.

3. 6. 2015, v Považskej Bystrici, Mgr. Petronela Rágulová, PhD., poverená riadením Vlastivedného múzea v Považskej Bystrici

Foto: © Mgr. Ondřej TRNKA

Foto: © Mgr. Ondřej TRNKA

Foto: © Mgr. Ondřej TRNKA